

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"
для студентів спеціальності
8.03050701 "Маркетинг"
усіх форм навчання

Затверджено на засіданні кафедри економіки та маркетингу.
Протокол № 10 від 20.12.2013 р.

Укладач Рубан В. В.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" для студентів спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" усіх форм навчання / укл. В. В. Рубан. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 53 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами, вміщено плани лекцій і семінарських (практичних) занять, список професійних компетентностей, якими повинен володіти студент після вивчення дисципліни, список літератури щодо вивчення програмного матеріалу дисципліни, наведено систему оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" усіх форм навчання.

Вступ

Сьогодні міжнародний менеджмент є одним із головних факторів, які будуть визначати успіх організацій на світових ринках.

Міжнародний менеджмент вивчає сукупність управлінських відносин, що складаються у сфері міжнародного бізнесу у зв'язку з плануванням, організацією, координацією та контролем виконання конкретних міжнародних ділових операцій на різних рівнях їх розвитку.

Нинішні умови господарювання потребують нових знань у сфері управління міжнародним бізнесом. Вивчення специфіки міжнародного менеджменту як особливого його виду спрямовано на формування, розвиток і використання конкурентних переваг підприємств за рахунок можливостей здійснення бізнесу в різних країнах.

Навчальна дисципліна "Міжнародний менеджмент" є нормативною навчальною дисципліною та вивчається згідно з навчальним планом підготовки фахівців освітньо-кваліфікаційного рівня "магістр" спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" для всіх форм навчання.

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво"	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність 8.03050701 "Маркетинг"	Рік підготовки	
Змістових модулів – 2		1-й	6-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання у формі есе		Семестр	
Загальна кількість годин – 108		2-й	11-й
		Лекції	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2; самостійної роботи студента – 4	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	18 год	12 год
		Практичні, семінарські	
		16 год	8 год
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		74 год	88 год
		у тому числі ІНДЗ	
		10 год	
		Вид контролю	
залік			

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 46 %;

для заочної форми навчання – 27 %.

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни – дати студентам теоретичні знання і практичні навички з управління міжнародною економічною діяльністю підприємств (організацій).

Головними **завданнями** навчальної дисципліни є вивчення: організаційної побудови міжнародного підприємства, особливостей управління, планування та контролю у міжнародній фірмі, основні фактори валютно-фінансового середовища, планування кадрів та особливості різних методів управління.

Об'єктом навчальної дисципліни є система управління міжнародним бізнесом підприємств.

Предметом навчальної дисципліни є вивчення відносин у сфері управління міжнародним бізнесом підприємств, методи, принципи та інструментарій міжнародного менеджменту.

Вивчення навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" студенти розпочинають після вивчення дисциплін "Макроекономіка", "Мікроекономіка", "Інвестування", "Маркетинг", "Менеджмент", "Економіка підприємства", "Економіка зовнішньоекономічної діяльності". Знання із зазначених вище дисциплін дозволяють студентам освоїти теоретичні положення з управління міжнародним бізнесом.

У процесі навчання студенти отримують необхідні знання під час лекційних занять і виконуючи практичні завдання. Найбільш складні питання винесено на розгляд: обговорення під час семінарських занять. Також велике значення в процесі вивчення та закріплення знань має самостійна робота студентів. Усі види занять розроблені відповідно до кредитно-модульної системи організації навчального процесу.

Перелік **знань**, якими повинен оволодіти студент, в результаті вивчення дисципліни:

- знати сучасні тенденції розвитку міжнародного бізнесу;
- розуміти сутність і складові міжнародного менеджменту та його зв'язок з міжнародним бізнесом і сфери використання в Україні;
- розрізняти організаційно-правові форми міжнародного бізнесу;
- знати вплив глобалізації на управління транснаціональними корпораціями;

знати методи державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків;

знати значення, складові та особливості управлінського аналізу середовища міжнародного бізнесу;

знати сутність технологій інвестування в міжнародному менеджменті;

знати характеристику менеджменту міжнародних корпорацій в умовах різних національних культур;

розрізняти основні типи сучасних стратегій міжнародних корпорацій та їх реалізацію в Україні;

знати особливості реалізації основних функцій менеджменту в міжнародних корпораціях та їх реалізацію в Україні;

знати систему управління людськими ресурсами в транснаціональних корпораціях і її особливості в Україні;

знати основні проблеми та перспективи розвитку міжнародного менеджменту в контексті подальшої глобалізації бізнесу;

знати сутність маркетингової діяльності підприємств на міжнародному ринку.

Перелік **вмінь** фахівця з міжнародного менеджменту:

вміти аналізувати зовнішнє середовище і визначати напрями розвитку міжнародного менеджменту;

визначити конкретні характеристики і вимоги до менеджерів, що працюють в умовах певної країни, та їх здатність пристосовуватися до цих вимог;

вміти виявляти тенденції і перспективи розвитку конкретних ринків і використовувати ці результати в своїй практичній діяльності;

вміти вибирати конкретні стратегії розвитку бізнесу міжнародної компанії з урахуванням її пріоритетів та особливостей країни;

вміти брати участь у підготовці контрактів купівлі-продажу та в міжнародних переговорах;

застосувати сучасні процедури розроблення планів та прийняття управлінських рішень у процесі діяльності міжнародної компанії в певній країні;

вміти проектувати організаційні структури управління для міжнародної корпорації в цілому та її підрозділів у певній країні;

вміти підготувати пропозиції керівництву міжнародної компанії щодо поліпшення мотивації персоналу з урахуванням особливостей національних культур;

вміти вибирати ефективний стиль керівництва залежно від рівня управління міжнародною корпорацією та специфіки культури певної країни;

вміти складати програми тренінгу різних категорій персоналу міжнародних корпорацій;

вміти аналізувати ефективність впровадження бізнес-планів.

У процесі викладання навчальної дисципліни основна увага приділяється оволодінню студентами професійними компетентностями, що наведені в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Професійні компетентності, які отримують студенти після вивчення навчальної дисципліни

Код компетентності	Назва компетентності	Складові компетентності
ОСУМБ* 1	Здатність до розуміння сутності міжнародного менеджменту	Здатність до розуміння сутності міжнародного бізнесу
		Здатність до розуміння сутності міжнародного менеджменту
		Здатність до розуміння середовища міжнародного бізнесу
		Здатність до визначення переваг організації менеджменту в різних країнах світу
ОСУМБ 2	Розробляти ефективні стратегії управління міжнародним бізнесом	Здатність до розуміння сутності стратегічного управління в міжнародних компаніях
		Здатність до ефективної організації міжнародних ділових операцій
		Здатність до визначення принципів управління персоналом в міжнародному менеджменті
		Здатність до розуміння сутності комунікації та мотивації в міжнародному менеджменті
		Здатність до розуміння принципів управління фінансами в міжнародному менеджменті
		Здатність до розуміння етики і соціальної відповідальності міжнародного менеджменту

* Обґрунтування стратегій управління міжнародним бізнесом

Структуру складових професійних компетентностей та їх формування відповідно до Національної рамки кваліфікацій України наведено в додатку А.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту

Тема 1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу

Сутність міжнародного бізнесу. Теоретичні основи здійснення міжнародного бізнесу. Етапи розвитку міжнародного бізнесу: комерційна ера, ера експансії, ера концесії, ера національних держав, ера глобалізації.

Глобалізація сучасного господарського життя як об'єктивна основа розвитку міжнародного бізнесу. Джерела глобалізації. Рушійні та стимулюючі чинники глобалізації. Позитивні та негативні наслідки глобалізації.

Економічний зміст та структура ТНК. Роль ТНК в сучасному міжнародному бізнесі.

Тема 2. Сутність міжнародного менеджменту

Економічний зміст менеджменту. Передумова й еволюція світового менеджменту. Основні тенденції розвитку світового менеджменту в сучасних умовах. Формування глобального мислення у менеджерів. Міжнародний менеджмент як складова світового менеджменту. Функції міжнародного менеджменту. Сучасні теоретичні концепції міжнародного менеджменту.

Методологічні основи функціонування міжнародного менеджменту. Загальні, специфічні та національні принципи функціонування міжнародного менеджменту. Об'єкти і суб'єкти міжнародного менеджменту.

Економічні закони і закономірності розвитку міжнародного менеджменту. Використання дії економічних законів у міжнародному менеджменті: закон інтернаціоналізації виробництва, закон вартості, закон міжнародної конкуренції, закон нерівномірності економічного розвитку.

Сучасні тенденції розвитку міжнародного менеджменту.

Тема 3. Система міжнародного менеджменту і його середовище

Визначення середовища міжнародного менеджменту. Складові середовища міжнародного менеджменту: політичне середовище, правове середовище, економічне середовище, соціально-культурне середовище. Особливості і структура аналізу зовнішнього середовища діяльності міжнародної компанії.

Рольові функції міжнародного менеджера в контексті аналізу зовнішнього середовища.

Особливості аналізу зовнішнього середовища в умовах України. Український зовнішньоекономічний потенціал у контексті можливостей ТНК. Використання національних переваг на рівні фірми. Можливості та проблеми входження українських фірм у міжнародний бізнес.

Тема 4. Досвід організації менеджменту в різних країнах світу

Національні школи і досвід організації менеджменту в розвинутих країнах. Порівняльний аналіз американського і японського менеджменту. Особливості менеджменту у Франції. Пріоритет влади і кодексів у Німеччині. Досвід Австралії та Великобританії.

Особливості культурного середовища в різних країнах. Роль культури у формуванні управлінських відносин у ТНК. Пріоритети та культурні цінності різних країн. Управління ТНК за умов різних культур. Ключові культурні орієнтації. Основні культурні національні стереотипи. Загальна характеристика менеджерів у різних країнах.

Особливості української національної культури в системі міжнародного менеджменту. Культурний контекст діяльності ТНК в Україні. Особливості діяльності українських менеджерів та фахівців за кордоном.

Змістовий модуль 2. Управління міжнародним бізнесом

Тема 5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях

Стратегічні цілі міжнародного менеджменту і умови їх вибору. Стратегія визначення джерел постачання. Стратегія імпорту й умови її створення. Нові форми стратегії імпорту. Зони зовнішньої торгівлі.

Стратегія розміщення міжнародного виробництва та фактори, що її визначають. Організаційні форми та сучасні напрями розвитку міжнародного виробництва. Маквілдорська промисловість. Система поставок "точно в строк". Стратегія експорту і її цілі. Етапи розробки стратегії експорту. Основні і перспективні види посередників, які здійснюють експортні операції.

Міжнародні стратегічні альянси: особливості, мотиви створення, форми. Вигоди та втрати від створення міжнародних стратегічних альянсів. Гібридні стратегії. Стратегії співробітництва. Альянсові мережі.

Економічна сутність планування в міжнародному менеджменті і його етапи. Умови планування міжнародного менеджменту. Основні методи розробки планів міжнародного менеджменту. Механізм складання планів міжнародного менеджменту і характеристика його структурних елементів. Планування в ТНК. Особливості планування у фірмах США. Система планування у фірмах Японії.

Тема 6. Організація міжнародних ділових операцій

Роль організаційного фактора у міжнародному менеджменті. Зміст і принципи організації міжнародного менеджменту. Розподіл повноважень при організації міжнародних операцій. Принципи побудови організації міжнародного менеджменту. Основні види організації зовнішньоекономічного апарату фірми і транснаціональних компаній. Організаційні форми міжнародних господарських об'єднань.

Сучасні форми організації міжнародного бізнесу. Асоціації. Спільні підприємства. Сучасні інтегровані структури міжнародного бізнесу. Міжнародні холдинги. Інтегровані банківські структури. Стратегічні альянси.

Організація міжнародної діяльності українських фірм. Форми організаційних структур управління зовнішньоекономічною діяльністю на вітчизняних підприємствах.

Тема 7. Управління персоналом в міжнародному бізнесі

Визначення і суть людських ресурсів у міжнародних корпораціях. Методи визначення здатності менеджерів до міжнародного бізнесу. Відбір кадрів для міжнародного менеджменту: джерела кадрів, критерії

та принципи вибору. Адаптація до змін культурного середовища. Мотивація до закордонних призначень. Формування міжнародного колективу.

Розвиток персоналу. Міжнародна професійна підготовка персоналу. Основні стратегії навчання персоналу. Типи навчальних програм.

Особливості управління людськими ресурсами в ТНК. Відмінності ринків праці та практики управління в різних країнах. Комунікативні складності управління людськими ресурсами в міжнародному менеджменті. Ускладнення контролю виконання.

Основні моделі управління персоналом у світовому менеджменті. Специфічні особливості управління персоналом у фірмах США та Японії.

Тема 8. Комунікації та мотивація в міжнародному менеджменті

Природа та комунікацій. Внутрішні та зовнішні комунікації в міжнародному менеджменті. Прозорі і приховані комунікації. Особливості міжнародних комунікацій у різних країнах.

Комунікаційні потоки в міжнародному менеджменті. Висхідні та низхідні потоки та їх особливості. Комунікаційні бар'єри, їх класифікація та шляхи подолання. Вплив культури на міжнародні комунікації. Культурні цінності в системі комунікацій. Непорозуміння. Невербальні міжнародні комунікації. Основні відстані в міжнародних комунікаціях: інтимна, особиста, соціальна, публічна.

Підвищення ефективності міжнародних комунікацій. Удосконалення зворотного зв'язку. Підвищення гнучкості. Зміцнення кооперації.

Природа мотивації. Міжнародні аспекти основних теорій мотивації: піраміди потреб Маслоу, двох факторної теорії Герцберга, теорії очікувань.

Механізм мотивації через потреби в міжнародних компаніях. Використання мотивації в міжнародному менеджменті. Винагорода в міжнародних корпораціях. Особливості використання мотивації в корпораціях різних країн.

Прикладна мотивація в міжнародному бізнесі. Організація роботи та робочих місць. Якість робочого життя в контексті різних національних культур. Задоволення роботою.

Особливості мотивації персоналу в ТНК, що діють в Україні. Мотивація українського персоналу в закордонній діяльності.

Тема 9. Управління фінансами в міжнародному менеджменті

Валютно-фінансове середовище міжнародного менеджменту, ринки для міжнародних фінансових операцій. Фінансовий менеджмент міжнародної компанії. Короткострокове і довгострокове фінансування фірми, управління оборотним капіталом. Управління валютним ризиком. Фінансування зовнішньої торгівлі. Міжнародний лізинг. Факторинг і форфейтинг.

Тема 10. Етика і соціальна відповідальність міжнародного менеджменту

Суть етики міжнародного бізнесу і менеджменту. Юридична і соціальна відповідальність. Посилення ролі соціальної відповідальності міжнародних фірм у сучасних умовах.

Основні етичні концепції в міжнародному менеджменті. Етика американського та японського менеджменту. Етика менеджменту в Європі, Китаї, СНД та ін.

Особливості соціальної відповідальності менеджменту в різних країнах. Жінки в міжнародному менеджменті. Основні моделі управлінської діяльності жінки. Бар'єри для залучення жінок до менеджменту. Статус жінок – менеджерів у різних країнах.

Діловий протокол і етикет в міжнародному бізнесі. Організація та етапи переговорів з зарубіжними партнерами. Специфіка переговорів по укладанню експортних та імпорتنих зовнішньоторгівельних угод, створенню об'єктів підприємства. Методи вирішення спорів у зовнішньоекономічній діяльності.

4. Структура навчальної дисципліни

Із самого початку вивчення навчальної дисципліни кожен студент має бути ознайомлений як з робочою програмою навчальної дисципліни і формами організації навчання, так і зі структурою, змістом та обсягом кожного з її навчальних модулів, а також з усіма видами контролю та методикою оцінювання сформованих професійних компетентностей.

Вивчення студентом навчальної дисципліни відбувається шляхом послідовного і ґрунтовного опрацювання навчальних модулів. Навчальний модуль – це окремий, відносно самостійний блок дисципліни, який логічно об'єднує кілька навчальних елементів дисципліни за змістом та взаємозв'язками. Тематичний план дисципліни складається з двох змістових модулів (табл. 4.1).

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин													
	денна форма							заочна форма						
	усього	у тому числі						у тому числі						
		лекційні	Практичні та семінарські	лабораторні	проведення	підсумкового контролю виконання	самостійна робота на роботу	усього	лекційні	Практичні та семінарські	лабораторні	проведення	підсумкового контролю виконання	самостійна робота
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Змістовий модуль 1.														
Теоретичні основи міжнародного менеджменту														
Тема 1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу	8	1	1	-	-	-	6	8	1	-	-	-	-	7
Тема 2. Сутність міжнародного менеджменту	10	1	1	-	-	-	8	8	1	-	-	-	-	7
Тема 3. Система міжнародного менеджменту і його середовище	11	2	1	-	-	-	8	9	1	1	-	-	-	7
Тема 4. Досвід організації менеджменту в різних країнах світу	13	2	1	-	-	-	10	9	1	1	-	-	-	7
Разом за змістовим модулем 1	42	6	4	-	-	-	32	34	4	2	-	-	-	28
Змістовий модуль 2.														
Управління міжнародним бізнесом														
Тема 5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях	11	2	2	-	-	5	7	14	1	1	-	-	5	7

Закінчення табл. 4.1

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15
Тема 6. Організація міжнародних ділових операцій	11	2	2	-	-	-	5	9	1	1	-	-	-	7
Тема 7. Управління персоналом в міжнародному менеджменті	11	2	2	-	-	-	5	11	1	1	-	-	-	9
Тема 8. Комунікації та мотивація в міжнародному менеджменті	11	2	2	-	-	-	5	11	1	1	-	-	-	9
Тема 9. Управління фінансами в міжнародному менеджменті	11	2	2	-	-	5	5	17	2	1	-	-	5	9
Тема 10. Етика і соціальна відповідальність міжнародного менеджменту	11	2	2	-	-	-	5	12	2	1	-	-	-	9
Разом за змістовим модулем 2	66	12	12	-	-	10	32	74	8	6	-	-	10	78
Усього годин за модулями	108	18	16	-	-	74	108	12	8	-	-	-	88	

5. Теми та плани семінарських занять

Семінарське заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує дискусію навколо попередньо визначених тем, до яких студенти готують тези виступів. На кожному семінарському занятті викладач оцінює підготовлені студентами доповіді та презентації з окреслених питань (табл. 5.1), їх виступи, активність у дискусії, вміння формулювати і відстоювати свою позицію тощо. Підсумкові бали за кожне семінарське заняття виставляються у відповідний журнал. Отримані студентом бали за окремі семінарські заняття враховуються в процесі накопичення підсумкових балів з даної навчальної дисципліни.

Плани семінарських занять

Назва теми	Програмні питання	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1.			
Теоретичні основи міжнародного менеджменту			
Тема 1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу	1. Сутність, цілі та основні завдання міжнародного бізнесу. 2. Основні етапи розвитку міжнародного бізнесу. 3. Форми міжнародного бізнесу	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17]. Додаткова: [43 – 45]
Тема 2. Сутність міжнародного менеджменту	1. Сутність міжнародного менеджменту. 2. Основні задачі міжнародного менеджменту. 3. Функції міжнародного менеджера. 4. Особливості міжнародного бізнес-менеджменту	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17; 19]. Додаткова: [43 – 46]
Тема 3. Система міжнародного менеджменту і його середовище	1. Визначення середовища міжнародного менеджменту. 2. Складові середовища міжнародного менеджменту. 3. Поняття зовнішнього середовища міжнародного бізнесу. 4. Урахування національних особливостей країн у діяльності міжнародного менеджера. 5. Ключові питання адаптації фірми до зовнішнього середовища	0,5	Основна: [1 – 11; 14 – 17; 21]. Додаткова: [46 – 49]
Тема 4. Досвід організації менеджменту в різних країнах світу	1. Розвиток теорій управління. Характеристика класичної ери менеджменту. 2. Поведінкові школи управління та їх вплив на практику міжнародного менеджменту. 3. Сутність стратегічних шкіл управління. 4. Сучасні теорії та концепції управління	0,5	Основна: [1; 5 – 11; 19]. Додаткова: [43 – 49]

1	2	3	4
Змістовий модуль 2. Управління міжнародним бізнесом			
Тема 5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях	<ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність та основні елементи міжнародних стратегій в міжнародних компаніях. 2. Базові стратегії за М.Портером. 3. Види міжнародних стратегій. 4. Алгоритм стратегічного планування 	1	Основна: [6 – 19; 21]. Додаткова: [42]
Тема 6. Організація міжнародних ділових операцій	<ol style="list-style-type: none"> 1. Роль організаційного фактора у міжнародному менеджменті. 2. Принципи побудови організації міжнародного менеджменту. 3. Сучасні форми організації міжнародного бізнесу. 4. Організація міжнародної діяльності українських підприємств 	1	Основна: [1 – 6]. Додаткова: [28 – 32]
Тема 7. Управління персоналом в міжнародному бізнесі	<ol style="list-style-type: none"> 1. Особливості управління персоналом у міжнародних компаніях. 2. Характеристика підходів до формування мотивації праці у міжнародних компаніях. 3. Зарубіжний досвід управління персоналом 	1	Основна: [11; 19]. Додаткова: [33 – 37]
Тема 8. Комунікації та мотивація в міжнародному менеджменті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Комунікаційні потоки в міжнародному менеджменті. 2. Використання мотивації в міжнародному менеджменті. 3. Підвищення ефективності міжнародних комунікацій. 4. Особливості використання мотивації в корпораціях різних країн 	1	Основна: [8; 19]. Додаткова: [44 – 46]
Тема 9. Управління фінансами в міжнародному менеджменті	<ol style="list-style-type: none"> 1. Фінансовий менеджмент міжнародної компанії. 2. Управління валютним ризиком. 3. Міжнародний лізинг. Факторинг і форфейтинг 	1	Основна: [1; 6; 11; 19]. Додаткова: [29 – 33]

1	2	3	4
Тема 10. Етика і соціальна відповідальність міжнародного менеджменту	1. Суть етики міжнародного бізнесу і менеджменту. 2. Особливості соціальної відповідальності менеджменту в різних країнах. 3. Діловий протокол і етикет в міжнародному бізнесі	1	Основна: [8; 11; 14 – 17]. Додаткова: [28 – 36]
Усього годин		8	

6. Теми практичних занять

Практичне заняття – форма навчального заняття, за якої викладач організовує детальний розгляд окремих теоретичних положень навчальної дисципліни і формує вміння та навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання студентом сформульованих завдань. Проведення таких занять ґрунтується на попередньо підготовленому методичному матеріалі – тестах для виявлення ступеня оволодіння необхідними теоретичними положеннями, наборі завдань різного рівня складності для розв'язування їх на занятті. Воно включає проведення попереднього контролю знань, вмінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань із їх обговоренням, розв'язування контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання (табл. 6.1).

Таблиця 6.1

Перелік тем практичних занять

Назва змістового модуля	Теми практичних занять (за модулями)	Кількість годин	Література
1	2	3	4
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту	<i>Завдання 1.</i> Розробка маркетингової стратегії виходу на міжнародні ринки ЗБУТУ	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17]. Додаткова: [43 – 45]
	<i>Завдання 2.</i> Розрахунок рентабельності власного і позикового капіталу зарубіжного підприємства	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17; 19]. Додаткова: [43 – 46]

Продовження табл. 6.1

1	2	3	4
	<i>Завдання 3.</i> Розробка експортної товарної політики в міжнародній корпорації	0,25	Основна: [1 – 11; 14 – 17; 21]. Додаткова: [46 – 49]
	<i>Завдання 4.</i> Розрахунок продажної ціни продукції	0,25	Основна: [1; 5 – 11; 19]. Додаткова: [43 – 49]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 1 "Теоретичні основи міжнародного менеджменту"	0,5	Основна: [1; 5 – 11; 19]. Додаткова: [43 – 49]
<i>Змістовий модуль 2.</i> Управління міжнародним бізнесом	<i>Завдання 5.</i> Розрахунок конкурентоспроможності іноземного підприємства	0,5	Основна: [1; 6; 11]. Додаткова: [43 – 45]
	<i>Завдання 6.</i> Розрахунок ефективності імпорту	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17]. Додаткова: [43 – 45]
	<i>Завдання 7.</i> Розрахунок ефективності експорту	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17; 19]. Додаткова: [43 – 46]
	<i>Завдання 8.</i> Розрахунок стану конкуренції на міжнародному ринку	1	Основна: [1 – 11; 14 – 17; 21]. Додаткова: [46 – 49]
	<i>Завдання 9.</i> Вибір ефективного каналу розподілу продукції	1	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17]. Додаткова: [43 – 45]
	<i>Завдання 10.</i> Коректування стратегічних дій міжнародної компанії		
	<i>Завдання 11.</i> Розробка заходів з ефективного мотивування робітників	1	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17; 19]. Додаткова: [43 – 46]

1	2	3	4
	<i>Завдання 12.</i> УПРАВЛІННЯ ЛЮДСЬКИМИ РЕСУРСАМИ В МІЖНАРОДНИХ КОМПАНІЯХ	0,5	Основна: [1 – 11; 14 – 17; 21]. Додаткова: [46 – 49]
	<i>Завдання 13.</i> ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ ТА ВМІНЬ СТОСОВНО НАСЛІДКІВ СОЦІАЛЬНО-ВІДПОВІДАЛЬНОГО БІЗНЕСУ	0,5	Основна: [1; 6; 11]. Додаткова: [43 – 45]
	<i>Колоквіум</i> за змістовим модулем 2 "Управління міжнародним бізнесом"	0,5	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17]. Додаткова: [43 – 45]
Разом годин за змістовими модулями		8	

6.1. Приклади типових практичних завдань за темами

Змістовий модуль 1.

Теоретичні основи міжнародного менеджменту

Тема 3. Система міжнародного менеджменту і його середовище

Рівень 1. Мета: формування знань та вмінь стосовно розрахунку продажної ціни продукції.

Відомо, що витрати підприємства на виробництво продукції склали 200 тис. грн. Витрати, пов'язані з просуванням товару на міжнародний ринок і його реалізацію – 30 тис. грн. Необхідно розрахувати рекомендований рівень продажної ціни одиниці продукції, яка дозволила б після реалізації 130 тис. кг продукції отримати 30 % прибутку.

Рівень 2. Мета: формування знань та вмінь стосовно розрахунку рентабельності власного і позикового капіталу зарубіжного підприємства.

Необхідно розрахувати рентабельність власного і позикового капіталу зарубіжного підприємства, якщо відомо, що балансова вартість власних коштів на кінець року складала 140 тис. дол., підприємство має залучені ресурси у виді довгострокового кредиту на суму 40 тис. дол., а сума одержаного прибутку від господарської діяльності – 23 тис. дол.

Змістовий модуль 2. Управління міжнародним бізнесом

Тема 5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях

Рівень 1. Мета: формування знань та вмінь стосовно розрахунку конкурентоспроможності іноземного підприємства.

На основі даних таблиці 6,2: Оцініть конкурентоспроможність двох іноземних підприємств.

Таблиця 6.2

Вихідні дані

Показники	1 підприємство	2 підприємство
Обсяг продажу товарів за рік, тис. дол.	14,80	10,12
Вартість сировини, тис. дол.	1,8	1
Вартість готової продукції на складі підприємства, тис. дол.	4,8	5,5

Рівень 2. Мета: формування знань та вмінь стосовно розрахунку ефективності імпорту.

Вітчизняне підприємство імпортує тканину із Турції в обсязі 60 тис. м² на суму 160 тис. дол. при собівартості 1,5 дол. Тканина в Україні коштує: 1м² – 13 грн, а її собівартість складає 9 грн. Транспортні витрати – 20 тис. дол., а організаційні витрати – 6 тис. дол. Розрахувати ефективність імпорту тканини. Валютний курс складає 8,2 грн за 1 дол.

7. Самостійна робота

Самостійна робота студента (СРС) – це форма організації навчального процесу, за якої заплановані завдання виконуються студентом самостійно під методичним керівництвом викладача.

Мета СРС – засвоєння в повному обсязі навчальної програми та формування у студентів загальних і професійних компетентностей, які відіграють суттєву роль у становленні майбутнього фахівця вищого рівня кваліфікації.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів денної форми навчання, визначається навчальним планом і становить 69 % (74 годин) від загального обсягу навчального часу на вивчення дисципліни (108 годин). У ході самостійної роботи студент має перетворитися на

активного учасника навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними і практичними знаннями, вільно орієнтуватися в інформаційному просторі, нести індивідуальну відповідальність за якість власної професійної підготовки. СРС включає: опрацювання лекційного матеріалу; опрацювання та вивчення рекомендованої літератури, основних термінів та понять за темами дисципліни; підготовку до практичних, семінарських занять; підготовку до виступу на семінарських заняттях; поглиблене опрацювання окремих лекційних тем або питань; виконання індивідуальних завдань (вирішення розрахункових індивідуальних та комплексних завдань) за вивченою темою; написання есе за заданою проблематикою; пошук (підбір) та огляд літературних джерел за заданою проблематикою дисципліни; аналітичний розгляд наукової публікації; контрольну перевірку студентами особистих знань за запитаннями для самодіагностики; підготовку до контрольних робіт та інших форм поточного контролю; підготовку до модульного контролю (колоквіуму); систематизацію вивченого матеріалу з метою підготовки до заліку.

Необхідним елементом успішного засвоєння матеріалу навчальної дисципліни є самостійна робота студентів з вітчизняною та закордонною спеціальною економічною літературою, нормативними актами з питань зовнішньоекономічної діяльності, статистичними матеріалами. Основні види самостійної роботи, які запропоновані студентам для засвоєння теоретичних знань з навчальної дисципліни, наведені в табл. 7.1.

Таблиця 7.1

Завдання для самостійної роботи студентів та форми її контролю

Назва теми	Зміст самостійної роботи студентів	Кількість годин	Форми контролю СРС	Література
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1.				
Теоретичні основи міжнародного менеджменту				
Тема 1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до <i>семінарського заняття</i> , огляд теоретичного матеріалу з теми "Форми міжнародного бізнесу"	6	Презентація результатів	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17]. Додаткова: [43 – 45]

Продовження табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 2. Сутність міжнародного менеджменту	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до контрольної роботи за темами 1 і 2	8	Презентація результатів	Основна: [1; 6; 11; 14 – 17; 19]. Додаткова: [43 – 46]
Тема 3. Система міжнародного менеджменту і його середовище	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття, підготовка до контрольної роботи	8	Письмова контрольна робота за темами 1 і 2	Основна: [1 – 11; 14 – 17; 21]. Додаткова: [46 – 49]
Тема 4. Досвід організації менеджменту в різних країнах світу	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до <i>семінарського заняття</i> з теми "Особливості української національної культури в системі міжнародного менеджменту". Підготовка до <i>колоквиуму</i>	10	Презентація результатів	Основна: [1; 5 – 11; 19]. Додаткова: [43 – 49]
Усього за змістовим модулем 1		32		
Змістовий модуль 2.				
Управління міжнародним бізнесом				
Тема 5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; підготовка до практичного заняття, підготовка до <i>поточної контрольної роботи</i> . Написання есе	12	Презентація результатів. Захист есе	Основна: [6 – 19; 21]. Додаткова: [42]
Тема 6. Організація міжнародних ділових операцій	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до <i>семінарського заняття</i> з теми "Особливості української національної культури в системі міжнародного менеджменту"	5	Презентація результатів	Основна: [1 – 6]. Додаткова: [28 – 32]

Закінчення табл. 7.1

1	2	3	4	5
Тема 7. Управління персоналом в міжнародному бізнесі	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. Підготовка до <i>семінарського заняття</i> з теми "Відмінності ринків праці та практики управління в різних країнах". Підготовка до <i>поточної контрольної роботи</i>	5	Презентація результатів	Основна: [11; 19]. Додаткова: [33 – 37]
Тема 8. Комунікації та мотивація в міжнародному менеджменті	Вивчення лекційного матеріалу, підготовка до практичного заняття. Підготовка до <i>семінарського заняття</i> з теми " Міжнародні аспекти основних теорій мотивації: піраміди потреб Маслоу, двох факторної теорії Герцберга, теорії очікувань"	5	Презентація результатів	Основна: [8; 19]. Додаткова: [44 – 46]
Тема 9. Управління фінансами в міжнародному менеджменті	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою; написання есе , створення презентації на тему: "Валютно-фінансове середовище міжнародного менеджменту". Підготовка до <i>поточної контрольної роботи</i>	10	Перевірка есе, презентації	Основна: [1; 6; 11; 19]. Додаткова: [29 – 33]
Тема 10. Етика і соціальна відповідальність міжнародного менеджменту	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою. <i>Самостійне опрацювання лекційного матеріалу</i> : Методи вирішення спорів у зовнішньоекономічній діяльності. Підготовка до колоквиуму	5	Експрес-опитування	Основна: [8; 11; 14 – 17]. Додаткова: [28 – 36]
Усього за змістовим модулем 2		42		
Усього за модулем		74		

7.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання

Індивідуальне науково-дослідне завдання (ІНДЗ) студента є вибіркоким видом позааудиторної самостійної роботи студента та має науково-дослідницький характер, виконується у формі есе та у процесі вивчення програмного матеріалу навчальної дисципліни.

Есе являє собою твір-роздум невеликого обсягу з вільною композицією, що виражає індивідуальні враження, міркування по конкретному питанню, проблемі. Есе припускає вираження автором своєї точки зору, особистої суб'єктивної оцінки предмета міркування, дає можливість нестандартного (творчого), оригінального освітлення матеріалу. На відміну від інших методів контролю і перевірки знань, метою есе є діагностика продуктивної, творчої складової пізнавальної діяльності студентів, яка передбачає аналіз інформації, його інтерпретацію, побудову міркувань, порівняння фактів, підходів і альтернатив, формулювання висновків, особисту оцінку автора тощо.

Виконання ІНДЗ є одним із важливих засобів підвищення якості підготовки майбутніх спеціалістів, які здатні застосовувати на практиці теоретичні знання, вміння та навички з даної навчальної дисципліни.

Підготовка ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і практичних знань із дисципліни та застосування їх у процесі розв'язання конкретних економічних ситуацій, розвиток навичок самостійної роботи й оволодіння методикою дослідження та експерименту, пов'язаних із темою ІНДЗ.

ІНДЗ передбачає наявність наступних елементів наукового дослідження: практичної значущості, комплексного системного підходу до вирішення завдань дослідження, теоретичного використання передової сучасної методології та наукових розробок, наявність елементів творчості, вміння застосовувати сучасні технології.

Практична значущість ІНДЗ полягає в обґрунтуванні реальності її результатів для потреб практики.

Реальною вважається робота, яка виконана відповідно до наявних проблем підприємства, на основі його реальних даних за кілька років і результати якої повністю або частково можуть бути впроваджені в практику діяльності підприємства.

Комплексний системний підхід до розкриття теми роботи полягає в тому, що предмет дослідження розглядається з різних точок зору – з по-

зицій теоретичної бази і практичних напрацювань, умов його реалізації на підприємстві, аналізу, обґрунтування шляхів удосконалення тощо – в тісному взаємозв'язку та єдиній логіці викладу.

Застосування сучасної методології полягає в тому, що в процесі виконання аналізу стратегічних позицій підприємства й обґрунтування шляхів удосконалення окремих аспектів предмета та об'єкта дослідження студент повинен використовувати відомості про новітні досягнення в техніці і технологіях дослідження, застосовувати різноманітні методи й засоби діагностичних досліджень, підходи до визначення та обґрунтування вибору критеріїв і показників експрес-діагностування виробничо-економічної системи або її елементів.

У процесі виконання ІНДЗ, разом з теоретичними знаннями і практичними навичками за фахом, студент повинен продемонструвати здатність до науково-дослідної роботи та вміння творчо мислити.

Перелік тем есе:

1. Сутність міжнародного менеджменту та його забезпечення.
2. Основні принципи та функції міжнародного менеджменту.
3. Глобалізація та інтернаціоналізація бізнесу як необхідна умова міжнародного менеджменту.
4. Загальні закономірності та основні етапи інтернаціоналізації фірми.
5. Особливості та проблеми міжнародного менеджменту.
6. Організаційні форми міжнародного банківського бізнесу.
7. Багатонаціональна компанія як форма міжнародного бізнесу.
8. Корпоративні стратегії в міжнародному менеджменті.
9. Управління міжнародною конкурентоспроможністю фірми.
10. Стратегії конкуренції в міжнародному бізнесі.
11. Стратегічне планування в міжнародному менеджменті.
12. Стратегічні рішення в міжнародному менеджменті.
13. Маркетингове дослідження ринків міжнародною фірмою.
14. Управління фінансовими ресурсами розвитку міжнародної фірми.
15. Управління трудовими ресурсами розвитку міжнародної фірми.
16. Розробка й аналіз стратегічних альтернатив діяльності фірми за кордоном.
17. Міжнародне валютно-фінансового середовище, характеристика його складових.
18. Способи фінансування міжнародної фірми.
19. Інвестиційні проекти в міжнародному бізнесі, сутність і критерії оцінки.
20. Види ризиків у міжнародному бізнесі.

21. Валютний ризик, поняття і способи хеджування.
22. Ф'ючерсні й форвардні контракти в міжнародному бізнесі, порівняльна характеристика.
23. Факторингові й форфетингові операції у фінансуванні експорту.
24. Опціонні контракти в міжнародному бізнесі, характеристика й переваги.
25. Управління лізинговими операціями в міжнародному бізнесі.
26. Технологічна політика в міжнародному менеджменті, її основні цілі й завдання.
27. Менеджмент міжнародних бізнес-проектів.
28. Управління персоналом у міжнародному бізнесі.
29. Мотивація персоналу міжнародних фірм.
30. Перебудова міжнародної фірми: поняття, цілі й завдання.
31. Цінова політика на зовнішньому ринку і визначення ціни контракту.
32. Механізм розрахунків по зовнішньоторговим операціям.

Мета ІНДЗ – формування практичних навичок та вміння їх застосовувати в процесі вирішення поставленого завдання.

Індивідуальне науково-дослідне завдання виконується студентом самостійно за консультування з викладачем протягом вивчення дисципліни відповідно до графіка навчального процесу.

Індивідуальне науково-дослідне завдання видається викладачем на початку семестру, протягом якого вивчається дисципліна. Студент має надати ІНДЗ для перевірки наприкінці семестру, але не пізніше терміну проведення підсумкового модульного контролю. Бали за виконання ІНДЗ враховуються під час виставлення загальної оцінки з дисципліни.

Вимоги до оформлення. Формат аркуша – А4. Поля: ліве – 30 мм; праве, верхнє та нижнє – 20 мм. Шрифт Arial, розмір шрифту для основного тексту – кг 14. Міжрядковий інтервал – множник 1,3. Не дозволяються виділення в тексті курсивом та підкреслення.

Обсяг ІНДЗ повинен становити у друкованому варіанті 5 – 6 сторінок.

Сторінки нумеруються у правому верхньому куту. На титульному аркуші номер сторінки не ставиться.

Вимоги до змісту. Індивідуальне науково-дослідне завдання повинне складатися з таких елементів, як:

- титульна сторінка;
- основна частина (5-6 сторінок);
- список використаної літератури;
- додатки (за необхідності).

7.2. Контрольні запитання для самодіагностики

1. Сутність міжнародного менеджменту та його забезпечення.
2. Порівняльний аналіз організаційно-правових форм міжнародного бізнесу. Досвід різних країн.
3. Характерні риси глобалізації бізнесу.
4. Сутність і структура міжнародного менеджменту.
5. Основні функціональні завдання міжнародного менеджменту.
6. Характеристика зовнішнього середовища міжнародного бізнесу.
7. Основні рольові функції міжнародного менеджера, їх сутність.
8. Економічний і правовий аналіз зовнішнього середовища в діяльності міжнародного менеджера.
9. Роль маркетингового аналізу в прийнятті управлінських рішень у міжнародному бізнесі.
10. Характеристика основних факторів, що сприяють корпоративній інтеграції в міжнародному бізнесі.
11. Форми міжнародної кооперації. Особливість багатонаціональної компанії як форми міжнародного бізнесу.
12. Цілі, реалізовані МНК за рахунок використання міжнародної мережі підрозділів.
13. Характеристика різних організаційних форм міжнародного банківського бізнесу.
14. Сутність міжнародного стратегічного альянсу (МСА), його відмінність від звичайної міжорганізаційної співпраці.
15. Основні мотиви вступу організації в МСА. Вигоди і втрати, що виникають при утворенні альянсу.
16. Процес ухвалення рішення керівництвом МНК про вступ у стратегічний альянс із місцевою фірмою.
17. Поняття корпоративної стратегії.
18. Проблеми, що повинна вирішувати компанія в процесі інтернаціоналізації.
19. Причини, що приводять до інтернаціоналізації діяльності МНК.
20. Відмінності багатонаціональної конкуренції від глобальної.
21. Пріоритетні напрями в управлінні міжнародною конкурентоспроможністю фірми.
22. Стратегічні проблеми в міжнародній фірмі.
23. Сутність стратегічного планування в міжнародному менеджменті.

24. Принципи децентралізованого планування в міжнародній фірмі.
25. Характеристика й особливості цілей міжнародної фірми.
26. Сутність вимоги внутрішньої й зовнішньої несуперечності цілей.
27. Співвідношення між цілями, стратегією і структурою міжнародної компанії.
28. Основні види стратегічних рішень у міжнародному менеджменті, їх відмінності.
29. Специфіка дослідження галузі міжнародною фірмою.
30. Характеристика фінансових ресурсів розвитку міжнародної фірми.
31. Характеристика трудових ресурсів розвитку міжнародної фірми.
32. Характеристика виробничих ресурсів розвитку міжнародної фірми.
33. Вплив зовнішнього середовища на потенціал міжнародної фірми.
34. Фактори, що визначають репутацію міжнародної фірми.
35. Сучасні технології комунікацій у міжнародному менеджменті.
36. Технології ділових переговорів у міжнародному менеджменті.
37. Сутність аналізу стратегічних альтернатив діяльності фірми за кордоном.
38. Сутність аналізу стратегічних альтернатив діяльності міжнародної фірми в країні базування.
39. Завдання, які необхідно вирішити міжнародній фірмі при організації стратегічного планування.
40. Організаційна основа, на якій здійснюється стратегічне планування міжнародної фірми.
41. Подібності й відмінності в діяльності фінансового менеджера і міжнародного фінансового менеджера.
42. Особливості сучасного валютно-фінансового середовища.
43. Поняття "валютного ризику" і причини його появи.
44. Основні інструменти, що використовуються фінансовим менеджером для хеджування валютного ризику.
45. Відмінності між ф'ючерсними й форвардними контрактами.
46. Характеристика опціонного контракту. Переваги опціонів перед ф'ючерсами і форвардами.
47. Основні способи фінансування фірми, що здійснює зовнішньо-економічну діяльність.
48. Традиційні джерела короткострокового фінансування фірми, їх порівняльні переваги й недоліки.

49. Нетрадиційні джерела фінансування експорту компанії.
50. Умови отримання, переваги й недоліки єврооблігаційних позик, іноземних кредитів і єврокредитів.
51. Визначення вартості для міжнародної фірми запозичення фінансових ресурсів за різними способами фінансування.
52. Основні джерела довгострокового фінансування фірми, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність.
53. Критерії оцінки інвестиційних проектів, їх переваги й недоліки.
54. Поняття й основні принципи управління оборотним капіталом міжнародної компанії.
55. Види ризиків, з якими стикається компанія, що здійснює зовнішньоекономічну діяльність.
56. Характеристика інструментів хеджування транзакційних валютних ризиків.
57. Стратегії, застосовувані міжнародним фінансовим менеджером при хеджуванні конкурентних ризиків.
58. Традиційні методи фінансування експорту, їх позитивні й негативні сторони.
59. Сутність факторингових і форфетингових операцій з фінансування експорту.
60. Способи державного сприяння експорту.
61. Характеристика міжнародних інвестиційних товарів.
62. Характеристика міжнародного ринку інвестицій.
63. Характеристика специфічних міжнародних інвестиційних ризиків.
64. Характеристика етапів управління міжнародними бізнес-проектами.
65. Особливості управління міжнародною контрактною та інвестиційною діяльністю.
66. Основні типи міжнародних контрактно-коопераційних угод та їх характеристика.
67. Етапи підготовки та укладення зовнішньоекономічного контракту.
68. Проблеми розвитку та ефективності міжнародного стратегічного партнерства.
69. Основні фактори, що відрізняють управління людськими ресурсами в країні базування та в міжнародному масштабі.
70. Характеристика категорій працівників для зарубіжних операцій.
71. Основні форми стимулювання персоналу міжнародних фірм.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних занять, консультацій, перевірки виконання індивідуальних завдань, перевірки та захисту завдань, що винесені на поточний контроль, тощо.

Формами організації індивідуально-консультативної роботи є:

а) за засвоєнням теоретичного матеріалу:

консультації: індивідуальні (запитання – відповідь), групові (розгляд типових прикладів – ситуацій);

б) за засвоєнням практичного матеріалу:

консультації індивідуальні та групові;

в) для комплексної оцінки засвоєння програмного матеріалу:

індивідуальне здавання виконаних робіт.

9. Методи навчання

При викладанні навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів передбачено застосування таких навчальних технологій, як: проблемні лекції; семінари-дискусії; мозкові атаки; кейс-метод; презентації (табл. 9.1).

Таблиця 9.1

Використання навчальних технологій для активізації процесу навчання

Методики активізації процесу навчання	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Проблемні лекції направлено на розвиток логічного мислення студентів, коло питань теми обмежується двома–трьома ключовими моментами, використовується досвід закордонних навчальних закладів з роздачею студентам під час лекцій друкованого матеріалу та виділенням головних висновків з питань, що розглядаються	Проблемна лекція з питання: " Особливості міжнародного бізнес-менеджменту" (за темою 2). Проблемна лекція з питання: "Урахування національних особливостей країн у діяльності міжнародного менеджера" (за темою 3)

1	2
Семінари-дискусії передбачають обмін думками і поглядами учасників з приводу даної теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди та переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати	Семінар-дискусія з питання: " Основи цілі і завдання міжнародного бізнесу " (за темою 1) Семінар-дискусія з питання: " Етики міжнародного бізнесу і менеджменту " (за темою 10)
Мозкові атаки – метод розв'язання невідкладних завдань, сутність якого полягає в тому, щоб висловити якомога більшу кількість ідей за дуже обмежений проміжок часу, обговорити і здійснити їх селекцію	Мозкова атака щодо питання "Підвищення ефективності міжнародних комунікацій" (тема 8). Мозкова атака щодо питання "Особливості соціальної відповідальності менеджменту в різних країнах" (темою 10)
Кейс-метод	Вирішення практичних завдань 1, 2, 11
Презентації – виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних досягнень, результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань, інструктажу, демонстрації нових товарів і послуг	Презентація ілюстративного матеріалу лекцій

10. Методи контролю

Система оцінювання сформованих компетентностей (див. табл. 2.1) у студентів враховує види занять, які згідно з програмою навчальної дисципліни передбачають лекційні, семінарські, практичні заняття, а також виконання самостійної роботи. Оцінювання сформованих компетентностей у студентів здійснюється за накопичувальною 100-бальною системою.

Контрольні заходи включають поточний і підсумковий контроль.

Оцінювання студентів здійснюється у відповідності з накопичувальною бально-рейтинговою системою оцінки успішності.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських та практичних занять і оцінюється

сумою набраних балів. Поточний контроль проводиться у формі усного опитування, тестування, колоквиуму, есе та презентації.

Критеріями оцінювання есе є:

здатність проводити критичну та незалежну оцінку певних проблемних питань;

вміння пояснювати альтернативні погляди та наявність власної точки зору, позиції на певне проблемне питання;

застосування аналітичних підходів;

якість і чіткість викладення міркувань;

логіка, структуризація та обґрунтованість висновків щодо конкретної проблеми;

самостійність виконання роботи;

грамотність подачі матеріалу;

використання методів порівняння, узагальнення понять та явищ;

оформлення роботи.

При виставленні балів за поточний контроль, оцінці підлягають: рівень засвоєння теоретичних знань та практичних умінь і навичок з тем, включених до змістовних модулів; самостійне опрацювання тем; проведення розрахунків та контрольних робіт; написання есе, презентації.

Модульний контроль проводиться з урахуванням поточного контролю за відповідний змістовний модуль і має на меті інтегровану оцінку результатів навчання студента після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістовного модуля. Модульний контроль проводиться у формі колоквиуму.

Колоквиум – це форма перевірки й оцінювання знань студентів у системі освіти у вищих навчальних закладах. Проводиться як проміжний міні-екзамен з ініціативи викладача.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного контролю (не склав змістовний модуль), має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання за розпорядженням декана відповідно встановленому терміну.

Семестровий контроль проводиться у формі заліку – підсумкова кількість балів з навчальної дисципліни (максимум 100 балів), визначається як сума (проста) балів за результати успішності студента при поточному контролі, включаючи колоквиум.

Бали, отримані за колоквиуми, додаються до балів за поточну успішність. Залік виставляється за результатами роботи студента впродовж усього семестру. Порядок та критерії оцінювання зазначаються у робочій програмі навчальної дисципліни та технологічній карті (додаток А). Сумарний результат у балах складає: "60 і більше балів – зараховано", "59 і менше балів – незараховано" заноситься у залікову "Відомість обліку успішності" навчальної дисципліни

У випадку отримання менше 60 балів, студент обов'язково здає залік після закінчення екзаменаційної сесії у визначений деканом термін, але не пізніше двох тижнів після початку семестру. У випадку повторного отримання менше 60 балів, декан призначає комісію у складі трьох викладачів на чолі із завідувачем кафедри та визначає термін перескладання заліку, після чого приймається рішення відповідно чинного законодавства: "зараховано" – студент продовжує навчання за графіком навчального процесу, а якщо "не зараховано", тоді деканом факультету пропонується студенту повторне вивчення навчальної дисципліни протягом наступного навчального періоду самостійно. Повторне вивчення навчальної дисципліни може здійснюватись, як в університеті (разом з студентами заочної форми навчання, дистанційно, отримуючи консультативну допомогу викладачів кафедри) так і в іншому вищому закладі освіти. Декан готує проект наказу про повторне вивчення студентом навчальної дисципліни, встановлює терміни ліквідації академічної заборгованості, залишаючи у контингенті студентів факультету. Академічна заборгованість обов'язково ліквідується до початку навчального року. Якщо студент не ліквідував академічну заборгованість він не включається до переводного наказу та відраховується з університету.

Лекційний модульний контроль (колоквиум) здійснюється в письмовій формі за відповідними білетами, зміст яких містить питання всіх тем модуля. Таким чином, після вивчення тем 1 – 4 (модуль 1) студенти денної форми навчання виконують завдання 1 поточного модульного контролю. Відповідно, після вивчення тем 5 – 10 (модуль 2), виконується завдання 2. Теоретична частина завдання модульного контролю містить: або теоретичні питання, або тестові завдання закритої та відкритої форм.

Практична частина завдання модульного контролю складається з практичного завдання (ситуації) різного ступеня складності.

Зразок типової структури колоквиуму за змістовним модулем

№ 2.

Тестові завдання (12 тестових завдань стереотипного рівня) – 12 балів (по 1 балу за кожну правильну відповідь).

1. Який з таких товарів не продається на біржі:
  - а) нафтопродукти;
  - б) цукор;
  - в) бавовна;
  - г) антикваріат.
2. Що з перерахованого не відноситься до передпродажної доробки:
  - а) заміна вузлів і деталей з метою відповідності умовам імпортера;
  - б) доукомплектування встаткування для задоволення індивідуальних запитів покупця;
  - в) усунення виявлених дефектів й ушкоджень до продажу;
  - г) збільшення потужності встаткування, що поставляє, за узгодженням з покупцем.
3. Що з перерахованого є промисловою власністю:
  - а) наукова праця;
  - б) конструкторське креслення;
  - в) корисна модель;
  - г) фонограма.
4. Який охоронний документ засвідчує право на винахід:
  - а) свідчення;
  - б) ліцензія;
  - в) патент;
  - г) право на винахід не вимагає реєстрації, а виникає на підставі факту винаходу.
5. Послуги інжинірингу не включають:
  - а) оцінку технічних й економічних можливостей;
  - б) пошук клієнтів і допомога у висновку контрактів;
  - в) проведення НДР;
  - г) розробку технологічних процесів.
6. Оферта – це:
  - а) рекламна інформація, що розсилає продавцем потенційним покупцям;
  - б) пропозиція про продаж товару, яку продавець направляє потенційному покупцеві;

- в) розділ договору купівлі-продажу товару;
  - г) згода покупця на пропозицію продавця.
7. Відмінність транснаціональних корпорацій від спільних підприємств полягає в тому, що:
- а) ТНК експортують продукцію в кілька країн;
  - б) у ТНК завжди працюють громадяни різних країн;
  - в) ТНК значно впливають на світовий ринок;
  - г) у ТНК особлива організаційно-правова форма.
8. Виключте зайве з переліку особливостей міжнародних маркетингових досліджень:
- а) для їхнього проведення потрібне спеціальний дозвіл;
  - б) виникає необхідність аналізу іншого культурного середовища поряд з аналізом економічного середовища;
  - в) дослідження базуються переважно на вторинній інформації;
  - г) кабінетні дослідження переважають над польовими.
9. Терміни Інкотермс використовуються при укладанні:
- а) договору купівлі-продажу;
  - б) договору перевезення;
  - в) договору страхування товару;
  - г) іншого договору.
10. Терміни якої групи накладають на продавця обов'язок оплатити основне перевезення товару, що поставляє за контрактом:
- а) група Е;
  - б) група F;
  - в) група С;
  - г) група D.
11. Прикладами загальної аварії є:
- а) навмисна посадка судна на мілину;
  - б) загибель судна;
  - в) збитки від зміни цін, що відбувся за час рейсу;
  - г) збитки, пов'язані з гасінням виниклі на судні великої пожежі.
12. Валютне застереження використовується для того, щоб:
- а) застрахувати експортера (або імпортера) від ризику зміни ціни на товар між моментом висновку контракту й моментом платежу;
  - б) визначити валюту, у якій буде здійснюватися платіж;
  - в) визначити валюту, у якій платіж не може бути здійснений;
  - г) мати можливість одержати банківську гарантію.

Завдання 1 (2 бали)

На основі даних таблиці 10.1: Оцініть конкурентоспроможність двох іноземних підприємств

Таблиця 10.1

Вихідні дані

Показники	1 підприємство	2 підприємство
Обсяг продажу товарів за рік, тис. дол.	14,80	10,12
Вартість сировини, тис. дол.	1,8	1
Вартість готової продукції на складі підприємства, тис. дол.	4,8	5,5

Завдання 2 (3 бали).

Вітчизняне підприємство імпортує тканину із Турції в обсязі 60 тис. м² на суму 160 тис. дол. при собівартості 1,5 дол. Тканина в Україні коштує: 1м² – 13 грн, а її собівартість складає 9 грн. Транспортні витрати – 20 тис. дол., а організаційні витрати – 6 тис. дол. Розрахувати ефективність імпорту тканини. Валютний курс складає 8,2 грн за 1 дол.

Підсумковий бал за колоквиум складаються із суми балів за виконання всіх завдань, що округлені до цілого числа за правилами математики.

Алгоритм вирішення кожного завдання включає окремі етапи, які відрізняються за складністю, трудомісткістю та значенням для розв'язання завдання. Тому окремі завдання та етапи їх розв'язання оцінюються відокремлено один від одного таким чином:

Завдання 1 (2 бали):

0,25 бала – за правильне подання та використання методичного апарату, зокрема формули розрахунку коефіцієнту оборотності матеріально-виробничих запасів;

0,5 бала – за арифметичну правильність розрахунку коефіцієнту оборотності матеріально-виробничих запасів;

0,25 бала – за охайність подання результатів;

0,25 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

0,75 бала – за наявність і ґрунтовність висновку.

Завдання 2 (3 бали):

1 бал – за арифметичну правильність розрахунку ефективності імпорту;

0,5 бала – за охайність подання результатів;

0,5 бала – за наявність пояснень щодо алгоритму розрахунку показників.

1 бал – за наявність і ґрунтовність висновку.

11. Розподіл балів, які отримують студенти

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей студентів денної форми навчання наведена в табл. 11.1.

Таблиця 11.1

Система оцінювання рівня сформованості професійних компетентностей

Професійні компетентності	Навчальний тиждень	Години	Форми навчання	ОЦІНКА рівня сформованих компетентностей			
				Форми контролю	Макс. бал		
1	2	3	4	5	6		
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту					25,5		
Здатність до розуміння сутності міжнародного бізнесу та менеджменту	1-2	Ауд.	2	Лекція	1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу 2. Сутність міжнародного менеджменту	Робота на лекції	2,5
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Перспективи міжнародної діяльності України; рішення завдання з формування знань та вмінь стосовно розробки маркетингової стратегії виходу на міжнародні ринки збуту	Активна участь та захист практичних завдань, презентація груп	

Продовження табл. 11.1

1	2		3		4	5	6
		СРС	14	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	На першому навчальному тижні контроль самостійної роботи не відбувається	
Здатність до розуміння середовища міжнародного бізнесу	3-4	Ауд.	2	Лекція	3. Система міжнародного менеджменту і його середовище	Робота на лекції	3
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з формування знань та вмінь стосовно розрахунку продажної ціни продукції	Активна участь у виконанні практичних завдань	
		СРС	8	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність до визначення переваг організації менеджменту в різних країнах світу	5-6	Ауд.	2	Лекція	4. Досвід організації менеджменту в різних країнах світу	Робота на лекції Колоквіум	20
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Основні переваги організації менеджменту в різних країнах світу	Презентація груп	
		СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
			РАЗОМ за змістовний модуль 1				25,5

1	2	3	4	5	6		
Змістовий модуль 2. Управління міжнародним бізнесом					74,5		
Здатність до розуміння сутності стратегічного управління в міжнародних компаніях	7-8	Ауд.	2	Лекція	5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях	Робота на лекції Есе Активна участь у виконанні практичних завдань	17
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з формування знань та вмінь стосовно коректування стратегічних дій міжнародної компанії, розрахунку конкурентоспроможності іноземного підприємства та ефективності експорту і імпорту		
		СРС	12	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою	еспрес-опитування за темами 1-6	
Здатність до ефективної організації міжнародних ділових операцій	9-10	Ауд.	2	Лекція	6. Організація міжнародних ділових операцій	Робота на лекції Активна участь у виконанні практичних завдань, захист завдання, презентація груп	3
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Розподіл повноважень при організації міжнародних операцій		
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Продовження табл. 11.1

1	2	3	4	5	6		
Здатність до визначення принципів управління персоналом в міжнародному менеджменті	11-12	Ауд.	2	Лекція	7. Управління персоналом в міжнародному менеджменті	Робота на лекції Активна участь у виконанні практичних завдань	10
			2	Практичне заняття	Вирішення практичного завдання з формування знань та вмінь стосовно розробки заходів з ефективного мотивування робітників		
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність до розуміння сутності комунікації та мотивації в міжнародному менеджменті	13-14	Ауд.	2	Лекція	8. Комунікації та мотивація в міжнародному менеджменті	Робота на лекції Активна участь у виконанні практичних завдань, презентація груп	3
			2	Практичне заняття	Робота в малих групах: Якість робочого життя в контексті різних національних культур		
		СРС	5	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		

Закінчення табл. 11.1

1	2		3		4	5	6
Здатність до розуміння принципів управління фінансами в міжнародному менеджменті	15-16	Ауд.	2	Лекція	9. Управління фінансами в міжнародному менеджменті	Робота на лекції Есе Активна участь у виконанні практичних завдань	23
			2	Практичне заняття			
		СРС	10	Підготовка до занять	Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою		
Здатність до розуміння етики і соціальної відповідальності міжнародного менеджменту	17	Ауд.	2	Лекція	10. Етика і соціальна відповідальність міжнародного менеджменту	Робота на лекції Колоквіум	18,5
		СРС	5	Підготовка до занять			
			РАЗОМ за змістовний модуль 2				74,5
ВСЬОГО годин			108		Загальна максимальна кількість балів по дисципліні		100

Розподіл балів у межах тем змістових модулів наведено в табл. 11.2.

Таблиця 11.2

Розподіл балів за темами

Поточне тестування та самостійна робота										Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	100
1,25	1,25	3	20	17	3	10	3	23	18,5	

Примітка. T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Максимальну кількість балів, яку може накопичити студент протягом тижня за формами та методами навчання, наведено в табл. 11.3.

Таблиця 11.3

Розподіл балів за тижнями

Теми змістового модулю			лекції + практичні	есе	завдання за темами	презентація	поточні КР	КОЛОКВІУМ	РАЗОМ
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Змістовий модуль 1. Теоретичні основи міжнародного менеджменту	Тема 1, 2	1 тиждень	1						1
		2 тиждень	1		0,5				1,5
	Тема 3	3 тиждень	1		0,5				1,5
		4 тиждень	1		0,5				1,5
	Тема 4	5 тиждень	1		0,5				1,5
		6 тиждень	1		0,5			17	18,5
Змістовий модуль 2. Управління міжнародним бізнесом	Тема 5	7 тиждень	1		0,5		7		8,5
		8 тиждень	1	7	0,5				8,5
	Тема 6	9 тиждень	1		0,5				1,5
		10 тиждень	1		0,5				1,5

Закінчення табл. 11.3

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	Тема 7	11 тиждень	1		0,5				1,5
		12 тиждень	1		0,5		7		8,5
	Тема 8	13 тиждень	1		0,5				1,5
		14 тиждень	1		0,5				1,5
	Тема 9	15 тиждень	1		0,5				1,5
		16 тиждень	1	7	0,5	6	7		21,5
	Тема 10	17 тиждень	1		0,5			17	18,5
РАЗОМ			17	14	8	6	21	34	100

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни визначається відповідно до Тимчасового положення "Про порядок оцінювання результатів навчання студентів за накопичувальною бально-рейтинговою системою" ХНЕУ ім. С. Кузнеця (табл. 11.4).

Оцінки за цією шкалою заносяться до відомостей обліку успішності, індивідуального навчального плану студента та іншої академічної документації.

Таблиця 11.4

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	
82 – 89	B	добре	
74 – 81	C		
64 – 73	D		
60 – 63	E	задовільно	
35 – 59	FX	незадовільно	
1 – 34	F		

12. Рекомендована література

12.1. Основна

1. Білик Р. С. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / Р. С. Білик, Р. Р. Білик. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2010. – 320 с.
2. Временная типовая методика определения экономической эффективности создания и деятельности на территории СССР совместных предприятий. – М. : ТПП СССР, 1988. – 54 с.
3. Гайдучок І. Г. Спільні підприємства / І. Г. Гайдучок. – К. : Техніка, 1989. – 44 с.
4. Голубович А. Д. Экономический анализ деятельности совместных предприятий в машиностроении / А. Д. Голубович, Г. И. Микерин. – М. : Машиностроение, 1989. – 160 с.
5. Господарський кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Голос України. – 2003. – № 49. – С. 15–25.
6. Гофман Н. Ф. Основы внешнеэкономической деятельности / Н. Ф. Гофман. – М. : Санкт-Петербург, 2001. – 201 с.
7. Захаров С. Н. Эффективность внешнеэкономического комплекса (Методы обоснования и стимулирования) / С. Н. Захаров. – М. : Экономика, 1988. – 248 с.
8. Лисица Н. М. Международный маркетинг : учебн. пособ. / Н. М. Лисица, В. Д. Рогожин, В. В. Юрченко. – Х. : Изд. дом "ИНЖЭК", 2004. – 176 с.
9. Международный менеджмент : учебник / под ред. С. Э. Пивоварова. – СПб. : Литер, 2000. – 624 с.
10. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / І. О. Піддубний, І. Е. Астахова, Л. М. Бондаренко та ін. ; за редакцією проф. І. О. Піддубного. – Х. : ВД "ИНЖЕК", 2004. – 252 с.
11. Міжнародний менеджмент : навч. посібн. / П. І. Юхименко, Л. П. Гацька, М. В. Півторак та ін. – К. : Центр учбової літератури, 2011. – 488 с.
12. Ноздрева Р. Б. Маркетинг: как побеждать на рынке / Р. Б. Ноздрева, А. И. Цыгичко. – М. : Финансы и статистика, 1991. – 304 с.
13. Орлов П. А. Менеджмент качества и сертификация продукции / П. А. Орлов. – Х. : ИД "ИНЖЭК", 2004. – 304 с.
14. Податковий кодекс України (зі змінами та доповненнями) // Голос України. – 2011. – № 13–14, 15–16, 17. – С. 112.
15. Про зовнішньоекономічну діяльність : Закон України від 16.04.91 № 959/ХП-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 29. – С. 377.

16. Про інвестиційну діяльність : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 1991. – № 47. – С. 1321–1359.
17. Про спеціальний режим інвестиційної діяльності на території міста Харкова : Закон України (зі змінами та доповненнями) // Відомості Верховної Ради. – 2000. – № 32. – С. 259.
18. Пунин Е. И. Ценообразование в международной торговле: теория и практика формирования цен в условиях научно-технической революции / Е. И. Пунин. – М. : Международные отношения, 1986. – 280 с.
19. Реутов В. Е. Международная инвестиционная деятельность : учебн. пособ. / В. Е. Реутов, А. С. Горда. – Симферополь : Феникс, 2008. – 335 с.
20. Рогожин В. Д. Менеджмент зовнішньоекономічної діяльності : навч. посібн. / В. Д. Рогожин, Л. В. Базалієва – Х. : ХНЕУ, 2006. – 194 с.
21. Рубан В. В. Усовершенствование процесса мониторинга внутренней и внешней среды отечественных машиностроительных предприятий / В. В. Рубан, Ж. С. Лутицкая // Бизнес Информ. – 2011. – № 4. – С. 43–46.
22. Синецкий Б. И. Внешнеэкономические операции: организация и техника / Б. И. Синецкий. – М. : Международные отношения, 1989. – 348 с.
23. Томсинов В. А. Внешнеторговые сделки. Практические рекомендации по составлению контрактов / В. А. Томсинов. – М. : ТАНТРА, 1994. – 272 с.
24. Хойер В. Как делать бизнес в Европе / В. Хойер. – М. : Прогресс, 1992. – 320 с.
25. Штумпф Г. Лицензионный договор / Г. Штумпф ; пер. с нем. – М. : Прогресс, 1988. – 244 с.
26. Фомичев В. И. Международная торговля / В. И. Фомичев. – М. : Инфра, 1998. – 286 с.
27. Філіпенко Т. В. Правові основи зовнішньоекономічної діяльності : наук.-практ. посібн. / Т. В. Філіпенко. – Донецьк : ДЮІ ЛДУВС, 2006. – 151 с.

12.2. Додаткова

28. Ващенко В. В. Митно-тарифне регулювання зовнішньоекономічної діяльності / В. В. Ващенко // Фінанси України. – 2000. – № 3. – С. 40–46.
29. Вольне–Руссет Э. Я. Планирование и расчет эффективности приобретения лицензий / Э. Я. Вольне–Руссет. – М. : Экономика, 1973. – 144 с.

30. Всеобщее управление качеством : учебник для вузов / О. П. Глукин, Н. М. Горбунов, А. И. Гуров ; [под ред. О. П. Глудкина]. – М. : Радио и связь, 1999. – 600 с.
31. Дахно И. И. Лицензированная торговля в системе международных экономических отношений / И. И. Дахно, Р. П. Кравец, В. Н. Лахно – К. : Наук. думка, 1987. – 44 с.
32. Иммиттгофф. Экспорт: право и практика международной торговли. – М. : Юридическая литература, 1993. – 320 с.
33. Кабушко Т. В. Встречная торговля: прошлое и будущее? (О современной практике и перспективе встречных операций в международной торговле) / Т. В. Кабушко, С. А. Пономарев. – М. : Международные отношения, 1989. – 180 с.
34. Киреев А. Л. Международная экономика / А. Л. Киреев. – М. : Международные отношения, 1997. – 416 с.
35. Левшин Ф. М. Мировые товарные рынки: методология изучения конъюнктуры / Ф. М. Левшин. – М. : Международные отношения, 1978. – 228 с.
36. Левшин Ф. М. Мировые рынки, конъюнктура и цены / Ф. М. Левшин, С. Б. Мухин. – М. : Междунар. отношения, 1987. – 128 с.
37. Методика определения экономической эффективности внешнеэкономических связей СССР. – М. : Госплан СССР, 1980. – 160 с.
38. Методические указания по организации и проведению конкурсного выбора иностранного партнера (международных торгов) при создании на территории СССР совместных предприятий. – М. : ВНИИВС, 1988. – 32 с.
39. Новый механизм внешнеэкономической деятельности и международного сотрудничества / под ред. И. Л. Иванова. – М. : Международные отношения, 1988. – 224 с.
40. Носова О. Прямые иностранные инвестиции в трансформационной экономике Украины / О. Носова // Экономика Украины, 2000. – № 5. – С. 47–52.
41. Масштабей В. Я. Пути повышения конкурентоспособности экспортной продукции (научно-технический аспект) / В. Я. Масштабей, Л. А. Желдкова, Т. П. Кутина. – К. : Наук. думка, 1985. – 98 с.
42. Орлов П. А. Влияние вступления Украины в ВТО на эффективность экспортно-импортной деятельности отечественных машиностроительных предприятий / П. А. Орлов, Е. М. Крамарева // БИЗНЕС ИНФОРМ. – 2004. – № 7–8. – С. 3–9.

43. Орлов П. А. Економічна та соціальна ефективність упровадження систем менеджменту якості на машинобудівних підприємствах / П. А. Орлов // Економіка розвитку. – 2007. – № 3(43). – С. 62–65.

44. Орлов П. А. Научно-методический подход к оцениванию экономического эффекта от экспорта энергосберегающих машин и оборудования с учетом повышения точности определения затрат на их производство и сбыт / П. А. Орлов, А. Ю. Орлова // Социальная экономика. – Харьков, 2013. – № 1. – С. 123–130.

45. Орлов П. А. Оцінка економічної ефективності освоєння випуску нової продукції: теоретичні аспекти. Формування ринкової економіки / П. А. Орлов // Зб. наук. праць Сучасні проблеми теорії і практики маркетингу. – К. : КНЕУ, 2005. – С. 105–113.

46. Рубан В. В. Сучасний стан інвестиційної діяльності в Україні / В. В. Рубан // Сучасні проблеми інвестиційної діяльності в Україні: Збірник матеріалів міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 18-19 січня 2013 р.): У 2-х частинах. – К. : ГО "Київський економічний науковий центр", 2013. ч.1. – С. 106–109.

47. Сергеев А. Г. Сертификация : учебное пособие для студентов вузов / А. Г. Сергеев, М. В. Латышев. – М. : Издательская корпорация "Логос", 2000. – 248 с.

48. Смирнов М. А. Народнохозяйственный эффект экспортной деятельности / М. А. Смирнов. – М. : Экономика, 1983. – 128 с.

49. Совместные предприятия в практике международных экономических отношений. – М. : Внешторгиздат, 1989. – 120 с.

12.3. Інформаційні ресурси

50. Регіони України : статистичний щорічник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

51. Статистика України : науковий журнал [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.

52. Статистична звітність емітентів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.smida.gov.ua/db/emitent.

12.4. Методичне забезпечення

53. Методичні рекомендації до виконання практичних завдань з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" для студентів спеціальності 8.03050701 "Маркетинг" усіх форм навчання / укл. В. В. Рубан. – Х. : Вид. ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2014. – 32 с. (Укр. мов.).

Додатки

Додаток А
Таблиця А.1

Структура складових професійних компетентностей з навчальної дисципліни "Міжнародний менеджмент" за Національною рамкою кваліфікацій України

Складові компетентності, яка формується в рамках теми	Мінімальний досвід	Знання	Вміння	Комунікації	Автономність і відповідальність
1	2	3	4	5	6
Тема 1. Теоретичні основи міжнародного бізнесу					
Здатність до розуміння сутності міжнародного бізнесу	Сутність поняття бізнесу та зовнішньоекономічної діяльності	Знання сучасних тенденцій розвитку міжнародного бізнесу, значення, складових та особливостей управлінського аналізу середовища міжнародного бізнесу	Вміння виявляти тенденції перспективи розвитку конкретних ринків і використовувати ці результати в своїй практичній діяльності	Ефективно формувати стратегію щодо реалізації міжнародного бізнесу	Відповідальність за точну ідентифікацію сучасних тенденцій розвитку міжнародного бізнесу ; розробку та реалізацію міжнародних стратегій
Тема 2. Сутність міжнародного менеджменту					
Здатність до розуміння сутності міжнародного менеджменту	Економічні закони і закономірності розвитку міжнародного менеджменту	Знання сутності і складових міжнародного менеджменту та його зв'язок з міжнародним бізнесом і сфери використання в Україні; методів державного регулювання зовнішньоекономічних зв'язків	Вміння вибирати конкретні стратегії розвитку бізнесу міжнародної компанії з урахуванням її пріоритетів та особливостей країни	Презентувати результати найбільш ефективної стратегії розвитку бізнесу	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення та строки його реалізації

1	2	3	4	5	6
Тема 3. Система міжнародного менеджменту і його середовище					
Здатність до розуміння середовища міжнародного бізнесу	Складові середовища міжнародного менеджменту	Знання впливу глобалізації на управління транснаціональними корпораціями	Вміння аналізувати зовнішнє середовище і визначати напрями розвитку міжнародного менеджменту	Презентувати результати зовнішнього середовища міжнародної компанії	Самостійно приймати ефективні рішення щодо особливостей аналізу зовнішнього середовища в умовах України
Тема 4. Досвід організації менеджменту в різних країнах світу					
Здатність до визначення переваг організації менеджменту в різних країнах світу	Національні школи і досвід організації менеджменту в розвинутих країнах	Знання характеристики менеджменту міжнародних корпорацій в умовах різних національних культур	Здійснювати обґрунтування особливостей української національної культури в системі міжнародного менеджменту	Ефективно формувати комунікаційну стратегію в міжнародній компанії	Приймати ефективні управлінські рішення та відповідати за надійність і точність результатів
Тема 5. Стратегічне управління в міжнародних компаніях					
Здатність до розуміння сутності стратегічного управління в міжнародних компаніях	Стратегічні цілі міжнародного менеджменту і умови їх вибору	Розрізняти основні типи сучасних стратегій міжнародних корпорацій та їх реалізацію в Україні	Застосувати сучасні процедури розроблення планів та прийняття управлінських рішень у процесі діяльності міжнародної компанії в певній країні	Презентувати результати етапів розробки стратегій і планів діяльності міжнародної компанії в певній країні	Самостійно приймати ефективні управлінські рішення щодо розробки планів діяльності міжнародної компанії в певній країні

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Організація міжнародних ділових операцій					
Здатність до ефективної організації міжнародних ділових операцій	Принципи побудови організації міжнародного менеджменту	Знання сучасних форм організації міжнародного бізнесу	Брати участь у підготовці контрактів купівлі-продажу та в міжнародних переговорах	Вести зовнішньоторгову комерційну кореспонденцію, оформляти відповідну зовнішньоторгову і комерційну документацію	Приймати рішення в умовах невизначеності та відповідати за точність і коректність результатів
Тема 7. Управління персоналом в міжнародному менеджменті					
Здатність до визначення принципів управління персоналом в міжнародному менеджменті	Визначення і суть людських ресурсів у міжнародних корпораціях	Знання системи управління людськими ресурсами в транснаціональних корпораціях і її особливості в Україні	Вміти підготувати пропозиції керівництву міжнародної компанії щодо поліпшення мотивації персоналу з урахуванням особливостей національних культур	Здатність до розроблення пропозицій керівництву міжнародної компанії щодо поліпшення управління персоналом, посилення мотивації працівників з врахуванням особливостей національних культур, покращення комунікаційних зв'язків	Приймати ефективні управлінські рішення щодо розробки пропозиції керівництву міжнародної компанії щодо поліпшення мотивації персоналу
Тема 8. Комунікації та мотивація в міжнародному менеджменті					
Здатність до розуміння сутності комунікації та мотивації в міжнародному менеджменті	Особливості керівництва міжнародними командами	Знання особливостей керівництва та моделей лідерства в міжнародних корпораціях	Вміти вибирати ефективний стиль керівництва залежно від рівня управління міжнародною корпорацією та специфіки культури певної країни	Вести ефективний стиль керівництва залежно від специфіки культури певної країни	Самостійно приймати ефективні рішення щодо організації зворотного зв'язку

1	2	3	4	5	6
Тема 9. Управління фінансами в міжнародному менеджменті					
Здатність до розуміння принципів управління фінансами в міжнародному менеджменті	Сутність фінансового менеджменту	Знання валютно-фінансового середовища міжнародного менеджменту	Обґрунтувати вибір найбільш вигідних форм фінансування зовнішньої торгівлі	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації фінансового плану міжнародної компанії	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення
Тема 10. Етика і соціальна відповідальність міжнародного менеджменту					
Здатність до розуміння етики і соціальної відповідальності міжнародного менеджменту	Сутність соціально-відповідального маркетингу	Знання суті етики і соціальної відповідальності міжнародного бізнесу і менеджменту	Обґрунтувати вибір напрямів соціально-відповідального бізнесу міжнародної компанії	Ефективно формувати комунікаційну стратегію щодо розробки та реалізації соціально-відповідального маркетингу міжнародної компанії	Відповідальність за точність і коректність прийнятого рішення

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	4
2. Мета та завдання навчальної дисципліни	5
3. Програма навчальної дисципліни	8
4. Структура навчальної дисципліни.....	12
5. Теми та плани семінарських занять.....	14
6. Теми практичних занять	17
6.1. Приклади типових практичних завдань за темами.....	19
7. Самостійна робота.....	20
7.1. Індивідуальне науково-дослідне завдання	24
7.2. Контрольні запитання для самодіагностики	27
8. Індивідуально-консультативна робота	30
9. Методи навчання	30
10. Методи контролю	31
11. Розподіл балів, які отримують студенти	37
12. Рекомендована література.....	44
12.1. Основна	44
12.2. Додаткова	45
12.3. Інформаційні ресурси.....	47
12.4. Методичне забезпечення	47
Додатки.....	48

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма
навчальної дисципліни
"МІЖНАРОДНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ"
для студентів спеціальності
8.03050701 "Маркетинг"
усіх форм навчання

Укладач **Рубан** Вячеслав Валерійович

Відповідальний за випуск **Орлов П. А.**

Редактор **Бутенко В. О.**

Коректор **Бутенко В. О.**

План 2014 р. Поз. № 98 ЕВ. Обсяг 53 стор.

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

*Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.*